

8. DROGLAR

Prof.Dr. Fatmagül GEVEN

- ▶ **Drog (Droque);**
- ▶ İlaçların hazırlanmasında kullanılan, genel olarak kurutulmuş, belirli ölçüde hazırlanmış
- ▶ hayvansal ya da
- ▶ bitkisel kökenli,
- ▶ yani sentezi bitki veya hayvan hücresi tarafından yapılan ilk maddelere, ham maddelere, ilaç hammaddelerine verilen isimdir.

- ▶ **ilaç:** “belirli standartları” olan, doğal veya sentetik, özel bir madde / maddeler karışımıdır.

- ▶ Yağ reçine zamk gibi maddelerin ve hayvanlardan elde edilen hayvansal drogların yanısıra mikroorganizmalardan elde edilen antibiyotikler gibi maddeler de vardır.

- ▶ Droglar yasal olarak ikiye ayrılır.

1. Offisinel (Resmi) droglar
2. Offisinel olmayan droglar

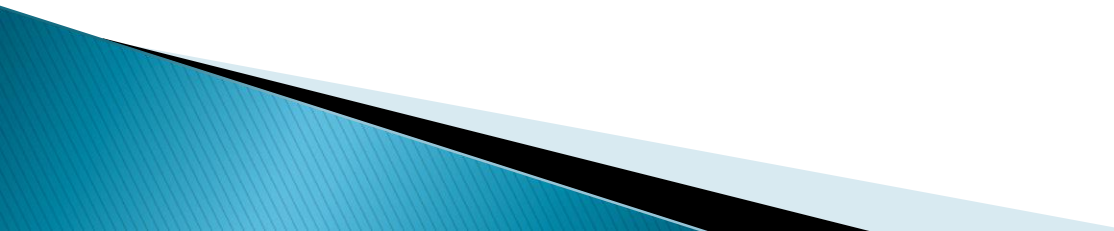
- ▶ **Offisinel (Resmi) droglar:** Herhangi bir ülkenin farmakopelerinde (kodeks) yer alan droglardır.

- ▶ **Farmakope:** Herhangi bir ülkede tedavi amacıyla kullanılan, her türlü aktif maddeyi, bunlardan hazırlanacak ilaçları ve bunların nasıl kontrol edileceğini belirten resmi kitaplardır.

- ▶ **Offisinel olmayan droglar:** Halk arasında tedavi amacıyla kullanılan ancak bunlar farmakopelerde yer almayan droglardır.
- ▶ Bunların sayısı offisinel droglara göre çok fazladır.
- ▶ Offisinel olmayan droglar yeterince araştırılmamış veya etkin mekanizmaları tam olarak açıklanmamış olan droglardır.

- ▶ **Elde edildiđi kaynađa gore:**
  - ▶ **Bitkisel Droglar**
  - ▶ **Hayvansal Droglar olarak ayrılırlar.**
-

- ▶ Bitkisel drogların sayısı hayvansal droglardan çok fazladır; bunun sebebi bitkilerin insan sağlığındaki yerinin ve öneminin çok daha büyük olmasındandır.
- ▶ Bitkisel drog, ya bitkinin tamamı veya bir organıdır ya da bitki veya organdan bir işleme elde edilen bir üründür.

- ▶ Tıbbi bitkilerin drog olarak kullanılan kısımları
- ▶ yaprak,
- ▶ çiçek,
- ▶ tohum,
- ▶ meyve
- ▶ kök,
- ▶ kabuk kısımlarıdır, bu kısımlar Latinceleri ile adlandırılırlar;

- ▶ Radix: kök veya benzeri toprak altı kısmı,
- ▶ Rhizoma: rizom,
- ▶ Tubera: yumrular,
- ▶ Lignum: odun,
- ▶ Cortex: kabuk,
- ▶ Folia: yaprak,
- ▶ Flores: çiçekler,
- ▶ Fructus: Meyve,
- ▶ Semen: tohum,
- ▶ Herba: bitkinin toprak üstü kısmı (odunlaşmamış).

Bilimsel yayınlarda drogların ismi Latince olarak yazılır.

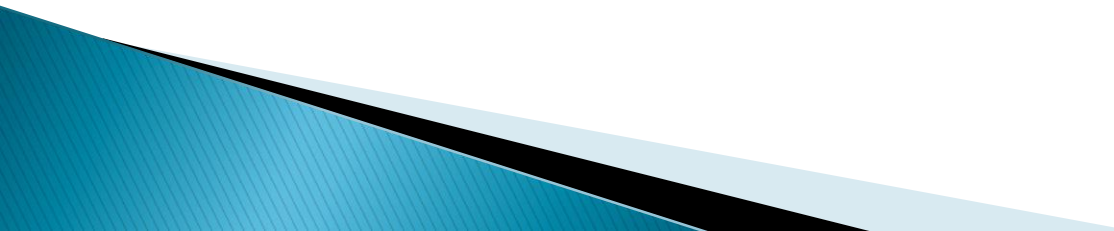
- ▶ Örneğin; Ihlamur çiçeđi "Flos tiliae" dir.
- ▶ İlk isim bitkinin kullanılan kısmını, ikinci isim ise hangi bitkiye ait olduğunu gösterir.
- ▶ Örneğin; Folium Mentha piperita–Nane yaprağı,
- ▶ Folium Hyoscyami–Banotu yaprađı,
- ▶ Herba Thymi–Kekik bitkisi,
- ▶ Radix Gentianae–Gentiana kökü,
- ▶ Semen colchici– çiđdem tohumu,
- ▶ Flos Chamamillae–papatya çiçeđi.

- ▶ Drogların içlerindeki etkili bileşikler nedeniyle hastalıkları tedavi ettikleri ispatlanmıştır.
- ▶ Bitkilerdeki etkili bileşiklerin miktarı belirli devrelerde en yüksek düzeye erişmektedirler.
- ▶ Yani her bir bitkide, içindeki etkin maddenin en yüksek olduğu bir dönem vardır.
- ▶ Bu durum her drog için özel bir toplama zamanı bulunduğunu göstermektedir.

- ▶ Toplanan bitkilerin bozulmasını önlemek için uygun şartlarda kurutulması gereklidir.
- ▶ Kurutulmuş drogların tedavi özellikleri bir yıl kadardır.
- ▶ Bir yıldan sonra drogdaki etkin madde bozulmaya ve sonuçta etkisi azalmaya başlar.
- ▶ Bir yıldan fazla etkisinin devamını sağlamak için drog özel şartlarda saklanmalıdır.

- ▶ Hastalıkları yok etmek için kullanılan, hastalar tarafından alınabilir şekilde getirilmiş drog veya drog karışımlarına **ilaç** denilmektedir.
- ▶ Hastalığı mutlaka bir hekim teşhis etmeli ve hekimin önerisi doğrultusunda drog alınmalıdır.

- ▶ Tıbbi bitkilerle tedavide kullanım süresi en az bir hafta olmalıdır.
  - ▶ Kronik hastalıklarda ise bu süre daha uzun olabilmektedir.
  - ▶ Tıbbi bitkilerin etkileri sentetik ilaçlara oranla daha yavaş ama daha uzun sürelidir.
-

*Bitkisel Droglar Hazırlama Şekilleri

Toz (Pulveres):

- ▶ Bitki parçalarının bir havanda dövülerek elde edilir.
- ▶ Elde edilen tozun en kolay kullanım yolu bir miktar suya karıştırıp içmektir.

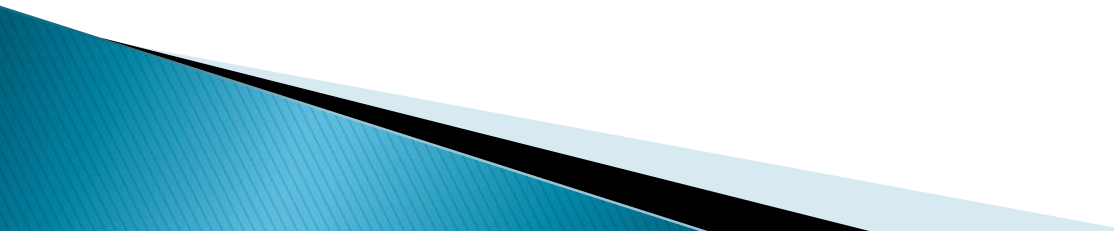
Hap (Pilulac):

- ▶ İnce toz halindeki tozun bir yardımcı madde ile hap haline getirilmesidir.
- ▶ Yardımcı maddeler;
  - ▶ bal,
  - ▶ şeker şurubu,
  - ▶ nişasta,
  - ▶ leblebi unu,
  - ▶ meyan balı gibi maddeler olmalıdır.

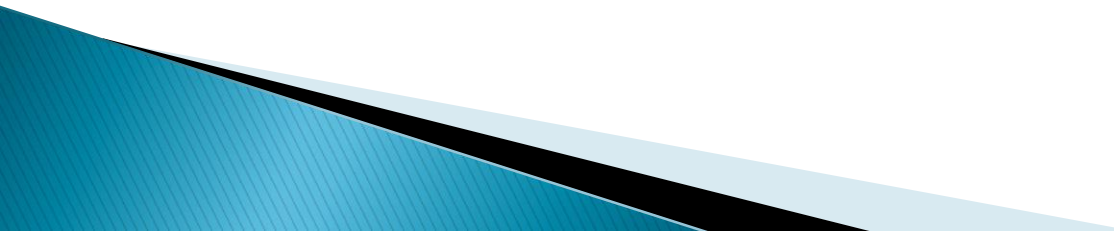
İnfuzyon (İnfusa):

- ▶ Droğların ilaç olarak kullanılmasında en sık kullanılan bir şekildir.
- ▶ İnfüzyon hazırlamak için ufalanmış drog parçaları üzerine kaynar su dökülür ve karışım kapalı bir kapta sık sık karıştırılarak çok hafif bir ateş üzerinde 5 dakika tutulur.
- ▶ Soğuduktan sonra tülbentten süzülür.
- ▶ 100 gr. suya 2–3 gr drog yeterlidir.

Dekoksisyon (Decocta):

- ▶ Ufalanmış bitkiler
  - ▶ soğuk suya karıştırılır
  - ▶ 30 dk. kadar karıştırılarak hafif ateşte bekletilir
  - ▶ ince tülbentten süzülür.
-

Merhem (Ungoenta):

- ▶ Katı yağ,
  - ▶ sıvı yağ (zeytin yağı, badem yağı)
  - ▶ lanolin ve vazelin gibi yağlar ile yapılan
  - ▶ ve haricen kullanılan ilaçlardır.
-

Tıbbi yağ (Olea medicata):

- ▶ Genelde haricen kullanılır.
- ▶ 10 kısım kuru drog
- ▶ 100 kısım zeytin yağı veya haşhaş yağı içinde
- ▶ 1-2 hafta güneşte tutulması ve
- ▶ sonra da süzülmesi ile elde edilir.
- ▶ Kantaron yağı,
- ▶ sedefotu yağı,
- ▶ papatya yağı,
- ▶ kudret narı yağı bu yol ile elde edilir.

Kokulu yağ (Olea aromatica):

- ▶ Kokulu çiçek veya bitki parçalarının 1–3 gün zeytinyağı veya susam yağı içinde tutulması ve süzülmesi ile elde edilir.
- ▶ Bu Şekilde hazırlanan yağlar çok kuvvetli kokuludur.

Tentür (Tincturae):

- ▶ Bitkisel materyalin su, alkol veya eter gibi çözücüler ile tüketilmesi ile elde edilen sıvı preparatlardır.
- ▶ 1 kısım kurutulmuş ve toz haline getirilmiş drog
- ▶ 5 kısım alkol ile çalkalanarak
- ▶ 10 gün tutulur ve sonra süzülür.
- ▶ Bekletme karanlıkta ve oda sıcaklığında yapılmalıdır.

Hülasa (Extracta):

- ▶ Bitkisel materyalin su, alkol, veya eter gibi çözücüler ile tüketilmesi ile elde edilen sıvı preparatlardır.
- ▶ Bunlar genelde bal kıvamındadır.

Uçucu yağlar:

- ▶ Bitkilerin yaprak, çiçek, kabuk, tohum ve köklerinden su buharı distilasyonu veya ekstraksiyon yöntemi ile elde edilen uçucu nitelikte eterik yağlar, bitki esanslarıdır.
- ▶ İlaç ve kozmetik sanayiinde yaygın olarak kullanılır.
- ▶ Alternatif bitkisel tedavilerin ana etken maddelerindedir.
- ▶ Modern teknolojilerle, basınç altında fraksiyonel damıtmaya tabi tutulduklarında her bir cins uçucu yağdan yaklaşık 20 cins kokusu ayrı, rengi ayrı, molekül dizini ayrı ve kullanım özellikleri ayrı uçucu maddeler elde edilir. Bunlar pahalı bitki özleridirler.

Bitki Örnekleri

